

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Відокремлений структурний підрозділ
«Житлово-комунальний фаховий коледж Харківського національного
університету міського господарства імені О. М. Бекетова»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
_____ В. І. Лук'янов
«_____» _____ 2021 р.

ПРОГРАМА
вступних випробувань
з української мови та літератури
на здобуття освітньо-професійного ступеня
«фаховий молодший бакалавр»
на базі повної загальної середньої освіти

ОБГОВОРЕНО та СХВАЛЕНО
на засіданні ЦК мови та літератури
протокол № _____ від _____ 2021 р.
Голова ЦК _____ Т. І. Єгоркіна

Харків 2021 р.

Вступ

Програму для вступних випробувань з української мови та літератури на здобуття освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» на базі повної загальної середньої освіти для всіх спеціальностей розроблено на основі Закону «Про фахову передвищу освіту», програм для загальноосвітніх навчальних закладів з української мови та української літератури.

Завданням вступного випробування з української мови та літератури є:

- визначення рівня підготовленості вступників;
- перевірка розуміння абітурієнтом програмового матеріалу з української мови та літератури.

Форма вступного випробування – екзамен.

Абітурієнтам пропонуються тестові завдання закритого та відкритого типів, які містять питання з української мови та літератури.

Відповідно до завдань вступного випробування з української мови в Програмі визначено обов'язковий мінімум змісту освіти, що включає мовну систему – стилістику, лексикологію, фонетику, граматику, синтаксис і пунктуацію; комунікативні уміння та навички абітурієнтів, а також систему літератури – знання творчості визнаних митців, творів української літератури, теорії літератури.

Оцінювання результатів навчання української мови здійснюється на основі функціонального підходу до мовного курсу, який насамперед виявляє вміння ефективно користуватися мовою як засобом пізнання, комунікації; високу мовну культуру особистості; формування громадянської позиції, національної самосвідомості. Екзамен включає теоретичні питання з української мови та складання зв'язного висловлення на запропоновану тему.

Програма доповнюється переліком тем зв'язних висловлень абітурієнтів, розділом «Оцінювання знань абітурієнтів з української мови та літератури».

Порядок проведення та терміни вступного випробування з української мови та літератури визначаються приймальною комісією Відокремленого структурного підрозділу «Житлово-комунальний фаховий коледж Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова».

ЗМІСТ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ УКРАЇНСЬКА МОВА

Розділ I. Фонетика. Графіка. Орфоєпія. Орфографія

Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Звуки мови й звуки мовлення. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки і глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв *я, ю, є, ї, щ*. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків. Основні випадки чергування *у–в, і–й*.

Правопис

Написання слів іншомовного походження: *и, і* у словах іншомовного походження; правопис м'якого знака та апострофа; подвоєння букв у словах іншомовного походження.

Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні *[e], [u], [o]* в коренях слів. Спрощення в групах приголосних. Сполучення *йо, ьо*. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Позначення чергування приголосних звуків на письмі. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис *н* та *ни* у прикметниках, дієприкметниках і прислівниках, *не, ні* з різними частинами мови. Особливості написання числівників і займенників. Написання окремо сполучень прислівникового типу, разом і через дефіс прислівників, службових частин мови, вигуків.

Розділ II. Лексикологія. Фразеологія

Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Антоніми. Пароніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальноновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі слова й неологізми. Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про фразеологізми.

Розділ III. Будова слова. Словотвір.

Будова слова. Спільнокореневі слова й форми того самого слова.

Розділ IV. Морфологія

Іменник

Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Число іменників. Відмінювання іменників. Незмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові. Кличний відмінок іменників.

Прикметник

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Відмінювання прикметників. Ступені порівняння якісних прикметників, способи їх творення. Зміни приголосних за творення ступенів порівняння прикметників.

Числівник

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Типи відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Особливості правопису числівників. Узгодження числівників з іменниками. Уживання числівників на позначення часу й дат.

Займенник

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання займенників. Правопис неозначених і заперечних займенників.

Дієслово

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Вид дієслова: доконаний і недоконаний. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на *-но*, *-то*). Безособові дієслова. Творення форм умовного і наказового способів дієслів. Особові закінчення дієслів I та II дієвідміни. Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього і майбутнього часу.

Дієприкметник

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на *-но*, *-то*.

Дієприслівник

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних за творення прислівників вищого та найвищого ступенів.

Правопис прислівників на *-о*, *-е*, утворених від прикметників та дієприкметників. Написання разом, окремо й через дефіс прислівників і сполучень прислівникового типу.

Прийменник як службова частина мови

Прийменник як службова частина мови. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Правопис прийменників.

Сполучник як службова частина мови

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиничні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені). Правопис сполучників. Розрізнення сполучників та інших співзвучних частин мови.

Частка як службова частина мови

Частка як службова частина мови. Правопис часток.

Вигук як особлива частина мови

Вигук як особлива частина мови. Правопис вигуків.

Розділ IV. Синтаксис

Словосполучення

Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення.

Речення

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів (однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).

Просте двоскладне речення.

Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Зв'язок між підметом і присудком. Тире між підметом і присудком

Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні

Означення. Прикладка як різновид означення. Додаток. Обставина. Порівняльний зворот

Односкладні речення.

Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні).

Просте ускладнене речення

Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертаннями. Речення зі вставними словами, словосполученнями й реченнями, їхнє значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в ускладненому реченні.

Складне речення і його ознаки

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення

Складносурядне речення, його будова. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Розділові знаки в складносурядному реченні.

Складнопідрядне речення

Складнопідрядне речення, його будова. Головна й підрядна частина. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних частин: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, розділові знаки в них.

Безсполучникове складне речення

Безсполучникове складне речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку

Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку, розділові знаки в ньому.

Способи відтворення чужого мовлення

Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог. Розділові знаки в конструкціях із прямою мовою, цитатою, діалогом.

Стилістика

Стилі мовлення (розмовний, науковий, художній, офіційно-діловий, публіцистичний), їхні основні ознаки, функції.

Теми зв'язних висловлень абітурієнтів

1. Вивчаючи і плекаючи мову, відкриваю світ і себе в ньому.
2. Яким я уявляю майбутнє України і своє місце в ньому.
3. Як не розминутися сьогодні з майбутнім.
4. Мої роздуми щодо проблем можливості, необхідності та наслідків входу України до Євросоюзу.
5. Вивчаючи і зберігаючи традиції рідного народу, я долучаюсь до його історії та культури.
6. Перспективи розвитку моєї професії, її необхідність та престижність.
7. Мій внесок як майбутнього фахівця в економічний та духовний розвиток країни.
8. Удосконалюючи себе, роблю кращим і цей світ.
9. Що є передумовою щастя людини.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Усна народна творчість

Загальна характеристика календарно-обрядових, суспільно-побутових і родинно-побутових пісень. Пісні Марусі Чурай. «Віють вітри, віють буйні», «Засвіт встали козаченьки».

Історичні пісні «Ой Морозе, Морозенку», «Чи не той то хміль»

Тематика, образи народних дум і балад. «Дума про Марусю Богуславку».

Балада «Ой летіла стріла».

Давня українська література

«Повість минулих літ» (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги)

«Слово про похід Ігоря»

Г. Сковорода. «De libertate», «Всякому місту – звичай і права...», «Бджола та Шершень».

Література кінця XVIII - початку XX століття

І. Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка»

Т. Шевченко. «Катерина», «Кавказ», «Сон» («У всякого своя доля...»), «І мертвим, і живим, і ненародженим...», «Заповіт»

П. Куліш «Чорна рада»

І.С.Нечуй-Левицький. „Кайдашева сім'я”

Панас Мирний (П.Рудченко). „Хіба ревуть воли, як ясла повні?» (1, 4 частини)

І. Карпенко – Карий (І.Тобілевич). „Мартин Боруля”

Іван Франко. „Чого являєшся мені у сні?”. Поема „Мойсей”. Повість «Захар Беркут» .

Література ХХ ст.

М.Коцюбинський. „Intermezzo”, „Тіні забутих предків”

Ольга Кобилянська. «Valse mélancolique»

Василь Стефаник. „Камінний хрест”

Леся Українка. „Contra spem spero”. „Лісова пісня”

Микола Вороний. „Блакитна Панна”

Олександр Олесь (О.Кандиба). «Чари ночі», „О слово рідне! Орле скутий !..»

Павло Тичина «Пам’яті тридцяти», «Ви знаєте, як липа шелестить», «О панно Інно»

М. Рильський «У теплі дні збирання винограду»

В.Винниченко. „Малорос-європеєць” та інше оповідання за вибором викладача.

М. Хвильовий (М.Фітільов). „Я (Романтика)»

В.Сосюра. „Любіть Україну”

Валер’ян Підмогильний. „Місто ”

Ю. Яновський. «Майстер корабля»

Остап Вишня (П. Губенко) „Моя автобіографія”, «Сом»

Євген Плужник. Поезії. “Для вас, історики майбутні...”, “Вчись у природи творчого спокою...” та інший вірш за вибором викладача.

Іван Багряний. „Тигролови”

Є. Маланюк «Уривок з поеми»

Сучасний літературний процес (кінець ХХ- початок ХХІ століття)

Критерії оцінювання знань абітурієнтів з української мови

Під час перевірки знань абітурієнтів ураховується ступінь повноти відповіді з теоретичних питань, розуміння теми зв'язного висловлювання, вияв творчих здібностей, особистого ставлення до змісту висловлювання.

Таблиця оцінювання знань

Рівень	Бали	Характеристика змісту відповіді
Початковий (Бали цього рівня одержують абітурієнти, які не досягають значного успіху за жодним із визначених критеріїв.)	106 – 111,4	Студент буде лише окремі, не пов'язані між собою речення; лексика висловлювання дуже бідна.
	112 – 117,4	Студент буде лише окремі фрагменти відповідей на теоретичні питання, висловлювання не непослідовне, не розкрита його тема; лексика і граматична будова мовлення бідна й одноманітна.
	118 – 123,4	За обсягом відповідь не є завершеною, хибує на непослідовність викладу, пропуск фрагментів, важливих для розуміння думки; лексика і граматична будова збіднені.
Середній (Балів цього рівня заслуговують абітурієнти, які будують відповідь, що за критерієм обсягу, повноти відтворення інформації і зв'язності значною мірою задовольняє норму, але за іншими критеріями результати істотно нижчі.)	124,0 – 132,6	Відповідь характеризується уже певною завершеністю, зв'язністю; проте є недоліки за рядом показників (до семи), наприклад: характеризується неповнотою і поверховістю в розкритті теми; порушенням послідовності викладу; не розрізняється основна та другорядна інформація; добір слів не завжди вдалий
	133,5 – 142,1	У цілому відповідь є завершеною, тема значною мірою розкрита, але трапляються недоліки за низкою показників (до шести): висловлюванню властива поверховість висвітлення теми, основна думка не проглядається, бракує єдності стилю та ін.
	143,0 – 151,6	Відповідь на теоретичне питання розкривається, виклад загалом зв'язний, але характеризується недоліками за кількома показниками (до п'яти): помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий тощо.
Достатній (Балів цього рівня заслуговують абітурієнти, які досить	152,5 – 161,1	Абітурієнт самостійно створює достатньо повну, зв'язну, з елементами самостійних суджень відповідь на теоретичне питання, вдало добираються лексичні засоби, але є недоліки (до чотирьох), наприклад: відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; основна думка не аргументується тощо.

вправно будують відповідь за більшістю критеріїв, але за деякими з них ще припускають ся недоліків.)	162,0 – 170,5	Абітурієнт самостійно будує достатньо повну, осмислену відповідь на теоретичне питання, проте трапляються ще недоліки за певними показниками (до трьох).
	171,5 – 180,0	Абітурієнт самостійно будує послідовну, повну, логічно викладену відповідь на теоретичне питання; розкриває тему, висловлює основну думку; вдало добирає лексичні засоби; однак припускається окремих недоліків (за двома показниками): здебільшого це відсутність виразної особистісної позиції чи належної її аргументації тощо.
Високий (Балів цього рівня заслуговують абітурієнти, які вправно за змістом і формою будують відповідь; висловлюють і аргументують свою думку; вміють зіставляти різні погляди на той самий предмет, оцінювати аргументи на їх доказ, обирати один із них; окрім того, пристосовують висловлювання до особливостей певної мовленнєвої ситуації, комунікативного завдання.)	181,0 – 189,5	Абітурієнт самостійно будує послідовну, повну відповідь на теоретичне питання, ураховує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему, відповідь відзначається багатством словника, граматичною правильністю, додержанням стильової єдності і виразності; але за одним із критеріїв допущено недолік.
	190,5 – 199,0	Абітурієнт самостійно будує послідовну, повну відповідь на теоретичне питання, ураховує комунікативне завдання; висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, добирає переконливі докази для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; відповідь в цілому відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю.
	200,0	Абітурієнт самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою висловлювання відповідно до мовленнєвої ситуації; аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, усвідомлює можливості використання тієї чи іншої інформації для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю.

Критерії оцінювання знань абітурієнтів з української літератури

Рівень	Бали	Характеристика змісту відповіді
1. Початковий	106,0-111,4	Абітурієнт відтворює матеріали на елементарному рівні, називаючи окремий літературний факт або явище.
	112,0-117,4	Абітурієнт розуміє навчальний матеріал на елементарному рівні його засвоєння, відтворює якийсь фрагмент окремим реченням.
	118,0-123,4	Абітурієнт сприймає навчальний матеріал, дає відповідь у вигляді вислову (з допомогою викладача).
	124,0-132,6	Абітурієнт володіє літературним матеріалом на початковому рівні його засвоєння, відтворює незначну його частину, дає визначення літературного явища без посилання на текст.
2. Середній	133,5-142,1	Абітурієнт володіє матеріалом та окремими навичками аналізу літературного твору, з допомогою викладача відтворює матеріал і наводить приклад з тексту.
	143,0-151,6	Абітурієнт володіє матеріалом, відтворює значну його частину, з допомогою викладача знаходить потрібні приклади у тексті літературного твору.
	3. Достатній	152,5-161,1
162,0-170,5		Абітурієнт володіє матеріалом, навичками текстуального аналізу на рівні цілісно-комплексного уявлення про певне літературне явище, під керівництвом викладача виправляє допущені помилки й добирає аргументи на підтвердження висловленого судження або висновку.
171,5-180,0		Абітурієнт володіє матеріалом та навичками цілісно-комплексного аналізу художнього твору, систематизує та узагальнює набуті знання, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження власного судження.
4. Високий		181,0-189,5
	190,5-199,0	Абітурієнт на високому рівні володіє матеріалом, вміннями і навичками аналізу художнього твору, висловлює свої думки, самостійно оцінює різноманітні явища культурного життя, виявляючи власну позицію щодо них.
	200,0	Абітурієнт вільно володіє матеріалом та навичками текстуального аналізу літературного твору, виявляє особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень різноманітних навчальних завдань, до перенесення набутих знань та вмінь на нестандартні ситуації, схильність до літературної творчості.

Підсумкова кількість балів виставляється абітурієнту як середньозважена з української мови та з української літератури.